

ХРИСТИЯНСЬКІ ТА ДОХРИСТИЯНСЬКІ СИМВОЛЬНІ СТРУКТУРИ У ПРОЗІ ВАСИЛЯ КОЖЕЛЯНКА

Антоніна Аністратенко. Християнські та дохристиянські символні структури у прозі Василя Кожелянка.

У контекстуальному ключі розглядаємо в статті функцію, значення та план вираження християнських і дохристиянських символів, символних структур романістики В. Кожелянка. Особлива увага приділена в цьому питанні роману „Срібний павук”, що розглядається в контексті сучасного українського роману у порівнянні функцій міфічного та містичного дискурсу творів, результатів структурного аналізу рівнів твору.

Ключові слова: архетип, контекст, культ, містичний дискурс, міф, міфологема, праформа, символ, синкретизм формально-змістового рівня, структура твору, формально-змістовий комплекс, християнський сакрум.

Антонина Анистратенко. Христианские и дохристианские символные структуры в прозе Василия Кожелянка.

В контекстуальном ключе рассматриваем в статье функцию, значение и план реализации христианских и дохристианских символов, символных структур романистики В. Кожелянка. Особое внимание уделено в этом вопросе роману „Серебряный паук”, который рассматривается в контексте современного украинского романа в сравнительном анализе функций мифического и мистического дискурса произведений, результатов структурного анализа уровней произведения.

Ключевые слова: архетип, контекст, культ, мистический дискурс, миф, мифологема, праформа, символ, синкретизм формально-содержательного уровня, структура произведения, формально-содержательный комплекс, христианский сакрум.

Antonina Anistratenko. Christian and pre-Christian character structure in prose by Vasyl Kozhelyanko.

In a contextual way to consider the function of the article, the meaning and implementation plan of Christian and pre-Christian symbols, symbolic structures of text by V. Kozhelyanko. Particular attention is paid to the novel „The Silver Spider” which is considered in the context of the modern novel in Ukrainian; novel analysis of functions of the mythical and mystical discourse works, the results of the structural analysis of the levels of the text is so the topic of our article.

Keywords: archetype, context, cult, mystical discourse, myth, mythology, protoform, symbol, syncretism formal and substantive level, the structure of the text, a formal set of meaningful, Christian sacrum.

Християнський роман у сучасній прозі поступово набирає популярності. Проте, віяння постмодернізму, хоч і виражене в українській літературі у формальному зразкові, все ж активізує появу різного роду стилізованих текстів. Серед когорти псевдохристиянських романів маємо „Знак Саваофа” Олеся Ульяненка, „Голова Якова” Любка Дереша, „Танго смерті” Юрія Винничука та ін. Окремо в ключі сакралізації прозового твору перебуває роман Василя Кожелянка „Срібний павук”.

Історичний пригодницький урбаністичний роман „Срібний павук” вийшов у видавництві „Кальварія” 2003 року, а 2006-го права на видання роману купив у львівського видавництва харківський „Клуб сімейного дозвілля”.

Перший роман В. Кожелянка, написаний без елементів чи жанрових основ альтернативної історії та перший твір великої прози, що має християнські мотиви (пізніше апогеєм християнського сакруму стане „Ефіопська Січ”). „Мій новий роман „Срібний павук” – це вже не альтернативна історія” – коментує особливості твору В. Кожелянка в інтерв’ю для газети „Чернівці” [2]. Роман про Чернівці 1938–1940 років перед війною, ретро-роман про *старі Чернівці*, які „тепер уже остаточно втрачені, але мали свій шарм, європейську ідентичність і багато прекрасного” [2].

Найбагатший за рецептивними пластами роман „Срібний павук”, як і „Ефіопська Січ”, відлунує християнськими мотивами. Щоправда, вони в творах виявляють себе по-різному. У романі „Ефіопська Січ” християнський аспект стає домінантним, тоді як в „Срібному павуці” – контрастним рушієм сюжету „Срібний павук” незакінченим, нерозв’язаним до кінця символом павука залишає простір для майбутньої концептуальної зав’язі роману „Ефіопська Січ”, який продукуватиме ідеї та колізії, варті концентрованих антиутопій Оруела та Аксьонова. Проте, для цього автору необхідно пройти шлях від оповідань (що складуть книгу „Чужий”) до нової романної схеми та задуму синкретичного історизованого поля подій – найкращого з романів В. Кожелянка.

А поки що, самодостатній в своїй природній антиутопічності, світ давніх Чернівців вимагає вишуканої мови та філігранного, наче китайська порцеляна, композиційно-сюжетного виробу. „Над мовою я працюю серйозно. Бо так вважаю (і так воно є), що мова – основне для письменника

[...] Але водночас я не намагаюся бути у ній ексцентричним чи оригінальним. Не намагаюся мовою шокувати читача [...]” [2] – розповідає В. Кожелянко про мовний рівень „Срібного павука”. Другий рівень твору реалізує свою заздалегідь визначену функцію: мовне оформлення письменницького задуму, відображення комунікативних настанов і традицій розмовної мови та високого стилю описаного в романі часу, стилістичний та геополітичний чинники історичного періоду та внутрішнього простору австрійських, майже міфічних, як на сьогодні, Чернівців. „Майже” міфічне місто над Прутом вигідно освітлене вечоровими ліхтарями вишуканого дизайну, які стали *майже* емблемою Чернівців: кав’ярні та ресторації „Асторія”, „Лукуллус”, „Палас”, „Бель в’ю”, славнозвісна „Європа”, я якій, ходять чутки, починав писати „Нічну музику” Пауль Целан. А цілком міфічні, легендарні Чернівці, з Летючим Голландцем, замість будинку-корабля, – це вже чернівчани на тлі міста, ті, вигадані В. Кожелянком, Г. Дроздовським, П. Демантом, які розмовляють „чистою чернівецькою мовою, тобто гармонійною мішаниною з німецької, української і румунської з рясним вкрапленням польських та єврейських слівець і зворотів” [5, с. 9], що, зрештою, видається нам також алюзією на поезію Рози Ауслендер про Чернівці: „дзеркальний короп, приправлений перцем, мовчав п’ятьма мовами” [9, с. 53]. Водночас, це ті ностальгійні Чернівці, в яких на вулицях не чути було російської мови: „[...] – А ти, Кароллю, знаєш російської мови? – несподівано запитав Гельмут. / – Читаю, розумію, – здивувався Кароль, – але розмовляти не втну[...]” [5, с. 10].

Одним із важливих елементів ідіостилу В. Кожелянка, окрім мови, є детальний опис антуражу подій, одягу, їжі та напоїв, зовнішнього вигляду персонажів тощо. Функцію художньої деталі подекуди виконують навіть сакральні символічні одиниці чи структури.

Опис зовнішності персонажів письменник подає, переважно, епізодично, дозовано та принагідно (у ремарках до діалогів, у авторських втяжках до розділів, у автотексті конкретного героя, поданому в різних формах і функціональних стилях). До прикладу, опис головних героїв роману Гельмута й Кароля В. Кожелянка залучає до діалогу, який відбувається між ними під час читання ранкових газет: „[...] витріщив свої сірі очі з-за краю газети Гельмут [...] Кароль знічев’я скуйовдив своє ретельно зачесане набріюлінене волосся” [5, с. 10].

Що стосується опису застіль, їжі, то ці відокремлені стилістично частини тексту служать відступами, які розмежовують окремі сцени в сюжетному перебігу. Наприклад, опис вечері у ресторані „Лукуллусі” введений письменником між сценою зустрічі детективів з Марією Видатгою та сценою затримання бандита Кантеміра (який окрім крадіяства та шахрайства обвинувачений ще й у тому, що є однофамільцем примаря Чернівців полковника Йона Кантеміра, а таких випадкових збігів не може трапитись у романі В. Кожелянка) „[...] Для початку взяли кав’яру і французького аліготе. Потім їли курячу зупу під міцну, як спирт, домашню сливовицю. Для рівноваги замовили по порції устриць під бордо. Потім треба було випити коньяку і з’їсти печеню з дикої кози. Далі для того, аби заповнити час, з’їли трохи сиру рокфору під бутлик к’янті. Після вина з’явився апетит[...]” [5, с. 28].

Опис одягу вставлений між розмовою з начальником квестури Віктором Попеску та сценою операції по арешту співника організованого злочинного угруповання Білінського і Теодоровича: „[...] Пішли до знайомого жида Срулека, що тримав на вулиці Турецькій ятку зужитого одягу, і пояснив, що їм треба [...] і за півгодини [...] познімали свої дорогі капелюхи, скроєні за паризькими взірцями костюми з англійської матерії та італійські доброї шкіри черевики з дірчастими візерунками, а натомість одягнули [...] маленькі зелені капелюшки з павунами, [...] дешеві штапельні костюми [...] та чорні хромові чоботи [...]” [5, с. 41–42].

Дещо іншим способом автор виносить у надбудови фабули компоненти сакралізаційної стилізації твору. Описи Марії, зібрань таємної релігійної організації, артефактів, що мають магічну силу написані високим стилем або іронічно стилізованим під високий стиль. Більшість символічних структур належать до натального поля християнства (образ Марії, символічний контекст 30-ти срібняків).

Також є такі, що мають язичницьке походження, їхня функція полягає у надбудовах фабульних конструкцій, контекстуальна смислова роль яких ще більше виражена іронією: „святі артефакти”, що їх передає посвяченим таємна релігійна організація, на кшталт масонської, насправді об’єднують пам’ять соціальної касти, але не мають великої історично-культурної цінності: „Фрагмент спаленого окультного роману „29 срібних” чернівецького письменника Корнелія фон

Апостолюка (Корнія Постолюка), який вкоротив собі життя 1 травня 1913 року у стані гострого нападу параної, спричиненої цькуванням літературної критики [...]” [5, с. 35].

Окрему сатиричну групу символічних комплексів складає часткова сюжетна лінія, яка стосується іронічної оповіді про Христові походи 1244 року, що мали на меті знищення єретиканської моралі, яка захоплює Європу: „[...] А все тому, що матеріальний світ сотворив Сатанаїл – старший Божий син, який і править своїм творінням. Та що там казати, якщо ці єретики не визнають ні Святої Трійці, а значить, й Ісуса Христа як Сина Божого, ні католицьких таїнств, зокрема хрещення немовлят, ні навіть хреста як символа, бо це, мовляв, знаряддя тортур [...]” [5, с. 79].

Всі надбудови фабули допомагають увиразнити художній твір, надати історії правдоподібності (за рахунок справжніх історичних назв чернівецьких кав’ярень, вулиць, газет), окрім того, розвантажують читача, виконують функцію т. зв. „рекламної паузи” під час яскравих, почасти карколомних, сюжетних перипетій.

Якщо перший (фонетичний) та другий (лексико-логічний) плани тексту роману формують композицію, фабулу, мову, стиль твору, то третій (символьно-образний) та четвертий (ідейний) втілюють ідейно-тематичний зміст і допомагають вибудувувати схему розвитку головного героя та інших персонажів, вивершують твір, відносно жанрової основи.

Створити сильного, значущого героя, який увібрав би національні риси народу, але при цьому мав би потенціал для розвитку, вдалось небагатьом романістам сучасної літератури. Наприклад, роман Анатолія Дністрового „Місто сповільненої дії” [3], попри гостросюжетність, уміння автора писати цікаво (хоч і дещо спрощено, напевно, орієнтуючись на „середньостатистичного” читача), не має яскравого, сповненого внутрішньої сили головного героя. Відтак, впадає в око зниження причинно-наслідкової мотивації вчинків, розкитується сюжет, а герої швидко забуваються разом із сюжетом книги. Невдячною справою, на нашу думку, стала й ідея створення кічевого персонажа, який би втілював риси сучасного підлітка, здавався реальним і водночас був би вигаданим. Та й уся система образів у романі працює на самознищення: герої мислять, як німецькі філософи позаминулого століття, розмовляють на теми професорів природничих наук, вживаючи вишуканої української мови, щедро пересипаної лайкою й сленгом. Антуражем до дії, тобто декораціями, автор обирає бандитські лігва, підвали, міські пейзажі, які поєднуються досить незбагнено. Отже, нездійсненим залишається задум автора.

Четвертий рівень твору Анатолія Астаф’єва виглядає зужитим та повністю не розгортається. Порівнюючи рівень синкретичності творчого задуму й його конкретного втілення у тексті роману „Срібний павук”, бачимо, що Василь Кожелянко використовує колізію, героїв, топоніми, інтриги, щоб подарувати читачам міф про Серце Буковини (тобто втілює ідею роману), а також розповідає цікаву історію, яка залишить в уяві читача по собі „шлейф” вишуканості та приємного присмаку. Причому, це не означає, що цікаві історії повинні закінчуватись позитивною розв’язкою, обов’язковою є повага до читача й слідування секретам письменницької майстерності, якщо автор бажає бути вправним белетристом або читабельним письменником. Розуміючи важливість останнього принципу, відомий російський белетрист, детективіст Борис Акунін (Георгій Чхартішвілі) присвятив свій найвідоміший цикл кримінальних романів „Приключення Ераста Фандорина» „Памяти XIX столетия, когда литература была великой, вера в прогрес безграничной, а преступления совершались и раскрывались с изяществом и вкусом” (Б. Акунін).

Поселити правдоподібних людей у зовсім вигадане місто було б сприйнято претензією автора на роль Творця. Окрім того, в такому разі довелось би позбутись улюблених прийомів В. Кожелянко вести оповідь. Узяти за географію подій справжній населений пункт, означало би наразитися на небезпеку надмірного натуралізму або відвертого обману. Отже, В. Кожелянко вирішив поєднати обидва варіанти. Він обрав Чернівці як вигадане місто в романі „Срібний Павук”.

Кожелянкові Чернівці, ймовірно, ніколи не існували, або окремі чернівецькі історії припадають пилом у архіві газет того часу. А всі алюзії, оманливі реалії – лише засіб створити авторський світ. Найголовніше, що і цей власний світ не є самоціллю (як, скажімо, у Р. Р. Толкієна), він теж має місію – місію простору, в якому відбувається реінкарнація 30 срібняків у павука, діє таємна організація, подібна до масонської ложі, вулицями міста ходять злодії, детективи, студенти, торговці, обідають у колись велелюдних ресторациях, читають газети у модних колись кав’ярнях (за що і складав подяку Василь Кожелянко Олександрові Масану). Отже, бачимо смислове і формальне розширення функції сакральних символічних структур у

аналізованому творі від надбудов сюжетування до хронотопного компонента.

Саме у виборі фактажу для роману видно здоровий патріотизм письменника. Усе виписане „тіло тексту”, буковинські характери героїв – це те, що тішить гонор чернівчанина і зумовлює цікавість до Кожелянка читачів-не-чернівчан.

Сакралізація та міфологізація не минула і урбаністичний концепт твору. Роман „Срібний павук” характеризується своєрідною атмосферою життя в Чернівцях. Побудова твору привертає увагу читачів. Тема – прочитується між рядків: ви можете відчувати дух того часу і міста, його національні та культурні особливості. Слід зазначити, що у багатьох сучасних німецькомовних письменників (Петер Гандке, Таня Дюкерс, Йорг Мейярд, Тобіас Гюльсвітт) представили у своїх прозових творах, образ міста. Василь Кожелянко належить до особистостей, які, за визначенням проф. П. Рихла, спричиняються до того, що люди інших міст і країн, після прочитання роману, хочуть відвідати Чернівці. Аналіз творів письменника не тільки показує тенденції сучасної прози в Україні, а й вписується у модель європейської літератури в цілому, тієї, яку залюбки читають поза межами національної літератури.

Традиції урбаністичної прози в Європі – частині світу, що побудувала свою культуру на основі міських концептів, як бази мистецько-культурної картини світу. Значення міста в творчості багатьох письменників та й у житті сучасної людини значно ширше і глибше, ніж „простір” чи середовище існування. Вже говорилося, що місто Чернівці в „Срібному павуці”, у новелах В. Кожелянка – не тільки топонім, але й персонаж, символ та міфічне задзеркалля справжніх Чернівців.

До цікавих результатів приходимо, розглядаючи символ міста (архетипного походження) у творчості молодих німецьких прозаїків. В оповіданні Тані Дюкерс („Hier wird Frieden mit dem Panzer gemacht”) [13, с. 59] загублені міста (Франкфурт-на-Майні, Кишинів, Харків) символізують втрачену естетику європейського міста, в якому люди підвладні його законам, стрімкості міського життя з усіма міськими правилами та заборонами, з „іншими”, котрі обрали метою життя руйнування цих догм. Щоправда, усе змінюється від заміни терміна *Europa* на *Osteuropa*, де відбувається американізація світогляду, а місто-фортеця стає Діснейлендом (своєрідним напіврозважальним натовпом людей, будівель, думок).

Одна з сучасних тенденцій німецької прози проявляється „техніфікацією” сюжетів та „урбанізацією” персонажів новітнього роману та оповідання. „Зокрема, топоніми у тексті можуть не тільки виконувати ряд ідентифікаційних функцій, а й ставати персонажем твору” [14]. Мотив і символ міста зустрічаємо у творах німецьких, польських, українських, білоруських письменників.

Не минуло це віяння і романістику В. Кожелянка. А імпліфікація українського культурного простору до німецького відбулась при посередництві перекладу та історичного аспекту роману (дія відбувається у Чернівцях 1938 року).

Першим перекладеним (частково) німецькою мовою романом буковинського письменника став „Срібний павук”. Саме переклад Петра Рихла ввів твір у коло „європейських німецькомовних Чернівців”, а книга серії *Europa erlesen* [14] – перенесла його за кордони поширення. Штефан Сімонек, професор Інституту славистики Віденського університету, так характеризує видання „Цей задум удасться П. Рихлові [...] завдяки [...] високій літературній якості включених до антології текстуальних проб [...] У той час як із вражаючого арсеналу німецькомовних текстів про Чернівці упорядник вводить в антологію велику кількість [різноаспектних текстів], власне українська частка залишається на диво скромною”. Спільність історії, а отже – і картини світу німецького та буковинського письменницького простору, вплив європейської філософії ХХ ст. – все це дає змогу проводити не лише паралелі, але й „меридіани” культурологічного простору двох світів.

На противагу попередньому баченню, у новелі Каті Томас (Katja Tomas „Jerusalem”) священне місто зливається з внутрішнім світом героїні. Вона уявляє себе просторою площею чи кам’яницею, де відбуваються події сюжету. Так, місто виступає „агресором”, навіть інгібітором розвитку подій, адже головна героїня неспроможна вплинути на хід перипетій („хіба будинок може зупинити людей?” [13, с. 309]). Місто=книжка у Тобіаса Гюльсвітта (Tobias Hülschwitz „Wo die Leere der ganzen Welt verschickt wird”). Воно змінюється „шарпається... гортається сторінка за сторінкою... зникає за вікном вечірнього автобуса...” [13, с. 89].

Схожість інтерпретації архетипу міста у творчості постімперської течії української сучасної літератури та німецьких молодих прозаїків, на матеріалі текстів Каті Томас, Тані Дюкерс, Маттіаса Гьорітца, Тобіаса Гюльсвітта та урбаністичної прози Василя Кожелянка, лише підтверджує єдність

європейського літературного простору. Не менш цікавим в подібному зіставленні видається часовий концепт. У творчому арсеналі В. Кожелянка часові обробки виражені переважно: зсувом часових площин або їх зіставленням, часовими інверсіями, в більшості, – із майбутнього в минуле (елемент жанру альтернативна історія) або реалізують звичний психологічний варіант сприймання часу.

У зв'язку з таким антропологічним чинником сприймання часу, В. Кожелянко обирає для роману про Чернівці „Срібний павук” [5] саме детективний сюжет, адже міський концепт часу найкраще надається до гостросюжетного виду роману. Тим цікавішим виявляється архетип міста в творі, адже кожен чернівчанин звик до порівняно неспішної життєдіяльності. Отож для правдоподібності карколомних подій письменник включає в твір міфічний дискурс (історія скарбу) та обирає історичний зріз під час військових дій. Містичний дискурс твору пов'язує два вищезазначених інформаційних пласти в синкретичний архітектонічний об'єкт. Потойбічний контекст і зв'язок сюжетної лінії скарбу Видагтів і тридцяти срібняків Іуди виводить роман за рамки суто християнського тлумачення.

Хоча попри сюжетні дії, основним завданням автора є зібрання всього написаного й задуманого у цілісну форму роману так, щоб розв'язка колізії не виглядала „притягнутою за вуха”, а зав'язка – „пам'ятником романові” на шляху до рецепції тексту. Про успішне подолання другого в черзі завдання В. Кожелянком свідчить думка професора Інституту літератури НАН України, висловлена в нарисі, присвяченому його творчості: „У романі „Срібний павук” теж багато звичайних-незвичайних подій – на тлі та в обрамленні цього надзвичайного міста [...] Війна очима німецької пропаганди, Сталін і українське питання, знущальний виклад тогочасних трактувань подій із покликанням на тодішні газети – і все це легко, граційно, як балетні па [...]” [10, с. 447]. Блискуча мова, якісно виписаний сюжет можемо внести до здобутків В. Кожелянка.

Прийшов час звернути більшу увагу на роль урбаністичного компонента та ін. символічних та архетипних структур у полі третього рівня тексту „Срібного павука”.

Традиційним для української літератури вважаємо символ-образ міста. Наприклад, для періоду модернізму найсильнішим твором, який актуалізує вплив архетипу міста, на думку багатьох літературознавців, є роман В. Підмогильного „Місто”. Тут місто символізує згущений енергетичний простір, який каталізує зміни у героєві, загострює деякі його риси, які за звичайних (сільських) умов, могли б розвиватись так довго, що й не виявитись вповні ніколи. Крім того, воно виступає і просторовим поняттям, одночасно впливаючи на часовий вимір, тому що час у місті спливає швидше, цим прискорює події і відкидає на маргінес тих, хто не встигає за ним.

У монографії Віри Агеєвої зустрічаємо визначення міста подібним способом, як це робимо ми, говорячи про нього як про „об'єкт бажання” [1, с. 6], яке виступає ворожим суб'єктом для героя і, водночас, активізує інстинкт загарбника у душі персонажа, тобто стає вже згадуваним „об'єктом бажання”. На підтвердження читаємо: „Місто, його культуру також хотілося би враз запопасти як полонянку, спожити, здобути всі доступні насолоди” [1, с. 101]. В дещо послабленому вияві і з ностальгійним відтінком спостерігаємо у романі Василя Кожелянка „ефект притягання” містом своїх мешканців. Власне, тому, розкидані по світу війною і долею, Гельмут і Кароль повертаються до Чернівців. Для того, щоб згаданий ефект виглядав більш художньо вишукано, функцію міста-агресора В. Кожелянко надає Марії Видатзі (яка, звичайно, виконана автором як лялька-схема).

Зумовлена фавулою необхідність фіксації урбаністичного елемента в якості конструкційного принципу композиції, тобто потреба проводити всі важливі події саме у Чернівцях, змушує письменника розширити обшари впливу міста. Небіблійна доля артефакту, срібняків Іуди, має звершитися тут. Так „Срібний павук” стає першим романом із наскрізним біблійним мотивом. Тридцять срібняків Іуди, які, за Кожелянковою версією, загубились на території України, у романі виявляються власністю ювеліра з роду Видаттів. Архетип павука, у якого пертворюються на останній сторінці зловісні гроші – дуже важливий елемент третього та четвертого рівня твору.

Павук у світовій літературній практиці – символ поєднання потойбіччя з реальним світом. Почасти він сприймається як „лихий омен”, передвісник невідворотних подій. Часом, трохи позитивніше, приміром, у Лесі Українки в „Роберті Брюсі...”, павук символізує невідступність від місії. Все ж містична роль павука є архетипно негативною. А рівень її посилення залежить від того, чи уві сні являється павук героєві, чи персонаж бачить павука насправді. Ось, для прикладу,

у повісті Ольги Кобилянської „Через кладку” маємо також символ павука в його класичній ролі. „Хоч повість позбавлена містики, вона має один віщий сон. Цей сон пророкує передчасну смерть Нестора, для хлопця павук стає „лихим оменом”. Таким чином, повість „Через кладку” відрізняється від інших творів Ольги Кобилянської саме своїм другим смисловим полем” [4, с. 20]. Всі шари символів, значень, тобто текстових та надтекстових елементів художнього твору, при його читанні вкладаються реципієнтом у певну систему і так формується, в кінцевому висновку, враження, тобто суб’єктивна оцінка читача. Якщо ж ідеться про читача підготовленого – літературознавця, то „оцінка” чи „враження” претендуватиме на певну долю об’єктивності.

Для реалізації християнського мотиву автор вибирає символ павука, притаманний міфології та фольклорним творам. Чому саме срібний павук? Відповідь читаємо в останньому розділі роману: „Коли в тиглі забулькало срібло, Кароль узяв смужку міліметрової сталі і почав на земляній долівці викопувати хрест, глибиною десь на два пальці...” [5, с. 150]. Отже, В. Кожелянко до останнього намагався втриматись у християнському мотиві. І що з того вийшло? „Зрештою, краї канавок обвалилися, срібло розтеклося долівкою, і в результаті виплавилась безформна фігура, віддалено схожа на павука” [5, с. 150]. Міфічний та містичний дискурси створили монополію на розв’язку твору, яка так і залишилася відкритою, тому що життя павука продовжується. І якого! – виплавленого з тридцяти срібняків Іуди! Допоки наш світ підпорядковується нашим законам і традиціям – вони незнищенні, як зрада у людських душах, – читаємо між рядків майже в кожному прозовому творі буковинського письменника.

Отже, підводячи підсумок контекстуального аналізу християнських символів та дохристиянських архетипного походження символічних структур, бачимо в романах В. Кожелянка стилізований християнський образно-символьний ряд, що переважно виконує функцію іронізації тексту та формальних надбудов фабули романів. Дохристиянські символічні структури своєю чергою створюють міфічно-містичний дискурс, що формує четвертий (ідейний) рівень творів.

Література

1. Аністратенко А. В. Спогад про майбутнє: творчість Василя Кожелянка в сучасних контекстах / А. В. Аністратенко [Текст]. – Чернівці : Місто, 2013. – 136 с.
2. Артеменко Л. Василь Кожелянко „Своєю письменницькою уявою я витягнув на світ історію, яка колись відбулась, але про яку ніхто не знає...” [Текст] / Л. Артеменко, В. Цитрак, В. Кожелянко // Чернівці. – 2005. – 28 січня. – С. 14.
3. Дністровий А. Місто уповільненої дії: Роман [Текст] / А. Дністровий. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
4. Каменська І. Концепт подвійного семантичного поля у творчості Ольги Кобилянської (за творами „Ніоба”, „Valse melancholique”, „Некультурна”, „Земля”, „Через кладку”) [Текст] / І. Каменська // Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01. – Київ: нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
5. Кожелянко В. Срібний павук. Роман [Текст] / В. Кожелянко. – Харків : „Книжковий клуб”, 2006. – 175 с.
6. Кононенко Є. Героїні та герої: статті та есеї / Є. Кононенко. – К. : Грані-Т, 2010. – 200 с.
7. Нямцу А. Літературні архетипи у світовому літературному контексті [Текст] / А. Нямцу // Sacrum і Біблія в українській літературі, за ред. І. Набитовича. – Люблін: Ingvar. – 2008. – 812 с. – (С. 49-61).
8. Нямцу А. Миф и литература (Теоретические аспекты функционирования) [Текст] / А. Нямцу. – Черновцы : Руга, 2005. – 80 с.
9. Роза Ауслендер. Час фенікса. Вірші та проза / Упор., передм. та пер. з нім. Петра Рихла. – Чернівці : Книги-XXI, 2011. – 352 с.
10. Тріумфальна дефіляда Василя Кожелянка [Текст] / Е. С. Соловей // Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Бібліотека „ЛітАкценту”. – К. : Темпора, 2012. – с. 428–448.
11. Цвірінько М. Василь Кожелянко – про себе і про нас [Текст] / За матеріалом М. Цвірінька // Час. – 2008. – 9 жовт. - № 4(41). – С. 3.
12. Handke P. Leben ohne Poesie, Gedichte [Text] / P. Handke; Hrsg. v. Ulla Berkéwicz. – Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 2007. – 237 S.
13. Ludzie, miasta. Literatura Białorusi, Niemiec, Polski i Ukrainy – ślady „nieistniejącego języka” [Text] / redakcja: Piotr Marecki, Renata Serebnicka, Igor Stokfiszewski. – Kraków : korporacja ha!art, 2008. – 398 s.
14. Rychlo P. Czernowitz. Europa erlesen [Text] / P. Rychlo. – Klagenfurt : Wieser Verlag, 2004. – 303 S.